

Załącznik nr 1
do uchwały Nr XVII/76/07
Rady Miejskiej w Kętrzynie

***Program pomocy osobom bezdomnym
i przeciwdziałania zjawisku
bezdomności w mieście Kętrzyn
na lata 2007-2013***

KĘTRZYN 2007

SPIS TREŚCI

I. Uwagi ogólne	2
II. Definicje pojęć	3
III. Diagnoza	4
IV. Adresaci programu	5
V. Cel główny	5
VI. Kierunki działań	6
VII. Przewidywane efekty	8
VIII. Podmioty realizujące program	8
IX. Źródła finansowania programu	8
X. Monitoring i ewaluacja	8
Załącznik Nr 1	10
Załącznik Nr 2	15

I. Uwagi ogólne

Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej, pomoc bezdomnym należy do zadań własnych gminy. Pomoc ta może mieć formę udzielenia schronienia, posiłku, ubrania, a także zasiłku celowego na leczenie. Gminy mogą zlecać wykonywanie tych zadań organizacjom pozarządowym.

Bezdomność, jej złożone przyczyny oraz szczególnie dotkliwe społeczno - ekonomiczne skutki jest problemem społecznym o zasięgu i znaczeniu ogólnokrajowym.

Bezdomność powodowana jest najczęściej wskutek:

- rozpadu rodziny – a więc zerwanie przez członków rodziny więzi formalnych, psychologicznych i społecznych, a w konsekwencji nie wypełnianie przez rodzinę jej podstawowych funkcji, związanych z odpowiedzialnością za los swoich członków;
- eksmisji – prawnego nakazu opuszczenia lokalu, spowodowanego zadłużeniem lokatorów z tytułu opłat za czynsz, lub innych przyczyn ekonomicznych, ale także wynikający z braku systemu wsparcia prawnego osób zagrożonych eksmisją, które nie potrafią bronić swoich interesów wobec osób trzecich lub instytucji państwa,
- opuszczenia zakładu karnego przy jednoczesnym braku możliwości powrotu do mieszkania lub uzyskania go w miejscu poprzedniego zamieszkania,
- braku możliwości uzyskania zatrudnienia,
- braku możliwości uzyskiwania stałych dochodów, lub ich niskiego poziomu,
- przemoc w rodzinie,
- uzależnienia, od alkoholu lub innych środków,

- braku schronienia w wyniku m.in. likwidacji hoteli pracowniczych, opuszczenia placówki opiekuńczo – wychowawczej, szpitala psychiatrycznego itd.

Nie bez znaczenia pozostaje również fakt „społecznego znieczulenia” na problemy osób bezdomnych, przejawiający się zarówno po stronie instytucji, jak i obywateli (*bezdomny jest osobą niczyją*).

Dlatego też uznaje się, że działania na rzecz przełamywania barier bezdomności, udzielania pomocy dotyczyć będą wszystkich osób, których dotkną wymienione wyżej przyczyny, a formy oddziaływania muszą posiadać poza instytucjonalnym charakterem również dodatkową cechę, określoną jako indywidualne rozpoznanie potrzeb.

II. Definicje pojęć

Bezdomny – według ustawy o pomocy społecznej, to osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych i nigdzie nie zameldowana na pobyt stały w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych.

Pod pojęciem "bezdomny" M. Pisarska rozumie "człowieka nie posiadającego własnego mieszkania, z reguły bez zameldowania na terenie kraju, nie mającego możliwości powrotu do ostatniego miejsca zamieszkania". Wyróżnia ona bezdomnych: z przymusu i z wyboru.

Bezdomni z wyboru to ludzie o specyficznych predyspozycjach osobowościowych, przekonaniach, które nie pozwalają im nigdzie osiedlić się na stałe, zadomowić. Ludzie ci reprezentują typ wiecznego tułacza, wędrowca, który odrzucił normy życia społecznego.

Bezdomni z konieczności według M. Pisarskiej to ludzie, którzy doznali niejako losowego przymusu i posiadają osobistą przyczynę bezdomności.

Można mówić także o bezdomności "jawnej" i "ukrytej", rozumiejąc przez pierwszą "sytuację braku mieszkania i dachu nad głową",

a przez drugą "sytuację warunków mieszkaniowych drastycznie odbiegających od społecznie akceptowanego standardu mieszkaniowego".

Bezpieczeństwo socjalne należy rozumieć jako kryterium określające stopień zaspokojenia potrzeb społecznych na poziomie niezbędnym, mierzonym w obszarze pomocy społecznej za pomocą minimum egzystencji.

Program wychodzenia z bezdomności – to instrument socjalny mający na celu stworzenie „ścieżki” instytucjonalnego postępowania wobec osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością, a także zmobilizowanie tych osób do aktywnej postawy i współpracy z pracownikami służb pomocy społecznej i służb zatrudnienia.

III. Diagnoza

Wśród wielu kwestii społecznych bezdomność wydaje się być jedną z najbardziej dotkliwych i zarazem jedną z najtrudniejszych do rozwiązania. Rozwiązanie jej a więc ograniczenie skali bezdomności i stworzenie możliwości powrotu do społeczeństwa wymaga długofalowych i wielokierunkowych działań.

Tab. 1 Liczba osób bezdomnych objętych pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kętrzynie w latach 2004-2006

Wyszczególnienie	2004	2005	2006
Mężczyźni	42	29	27
Kobiety	4	5	5
Ogółem	46	34	32

Jak wynika z powyższego zestawienia, znaczącą większość wśród osób bezdomnych stanowią mężczyźni – ok. 78%.

Przedstawione w tab. 1 informacje nie odzwierciedlają rzeczywistej liczby osób bezdomnych przebywających na terenie miasta Kętrzyn.

Ma to przede wszystkim związek z częstym przemieszczaniem się tych osób.

Tab. 2 Przyczyny bezdomności w latach 2004-2006

	Liczba osób		
	2004	2005	2006
alkoholizm	30	25	23
eksmisja	29	32	31
przestępczość	7	5	5
osoby same się wymeldowały	2	2	2

Osoby bezdomne z terenu Kętrzyna mają zapewniony jeden gorący posiłek w stołówce Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, odzież oraz żywność w naturze, która wydawana jest w stołówce Ośrodka.

Bezdomni są poinformowani o możliwości korzystania z całodobowych schronisk na terenie województwa, gdzie świadczone są profesjonalne usługi.

Pracownicy socjalni są w stałym kontakcie z osobami bezdomnymi, jak również Służbą Zdrowia, Policją, Strażą Miejską, Strażą Pożarną, Domem Pomocy Społecznej, schroniskami oraz noclegowniami na terenie województwa warmińsko-mazurskiego (schroniska w Marwałdzie, Ełku, Bartoszcach i Lidzbarku Warmińskim).

IV. Adresaci programu

Program skierowany jest do osób bezdomnych oraz osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej i materialnej, zagrożonych utratą mieszkania.

V. Cel główny

Przewycięzanie zjawiska wykluczenia społecznego osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością oraz pomoc w wyjściu z sytuacji pozostawania w bezdomności lub zagrożenia bezdomnością.

VI. Kierunki działań

1. Działania profilaktyczne – zapobiegające utrwalaniu się i poszerzaniu zjawiska bezdomności, skierowane do grup społecznych najbardziej zagrożonych bezdomnością:

- wyodrębnienie jednostek i grup społecznych, których sytuacja społeczno-ekonomiczna wymaga podjęcia wobec nich działań o charakterze profilaktycznym,
- realizowanie „Indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności” opracowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kętrzynie (*załącznik nr 1 do Programu*) według wzoru – *załącznik nr 2 do Programu*,
- działalność informacyjno-wydawnicza w postaci informatorów, gazet i ulotek, w których zawarte są informacje o możliwości uzyskania pomocy – jej rodzaju oraz adresach placówek, noclegowni, ośrodków wsparcia itd.,
- pomoc osobom zagrożonym eksmisją z takimi elementami jak:
 - program oddłużeniowy,
 - pomoc finansowa w zakresie świadczeń z pomocy społecznej,
 - dodatki mieszkaniowe,
 - zamiana mieszkań,
 - lokale socjalne,
 - zatrudnienie wspierane.

2. Działania osłonowe – zapobiegające degradacji biologicznej i społecznej osób bezdomnych z zastosowaniem standardowych rodzajów i form świadczeń pomocy społecznej oraz podstawowych elementów pracy socjalnej:

- zapewnienie bezpiecznego schronienia w noclegowni lub ogrzewalni,

- utworzenie na terenie miasta Kętrzyn noclegowni lub grupowych mieszkań chronionych,
- pomoc w uzyskaniu miejsc w domach pomocy społecznej,
- zapewnienie ciepłego posiłku,
- wydawanie odzieży używanej,
- opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne,
- odwiedzanie potencjalnych miejsc przebywania bezdomnych,
- pomoc w wyrabianiu lub odtwarzaniu dokumentów osobistych,
- nawiązywanie współpracy z zainteresowanymi instytucjami i organizacjami,
- pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, dostępu do leczenia oraz świadczeń emerytalno-rentowych.

3. Działania aktywizujące – zmierzające do wyprowadzania z bezdomności konkretnych osób i grup społecznych, rokujących perspektywy przewycięzania tej sytuacji:

- realizacja programów wychodzenia z bezdomności z zapewnieniem:
 - pomocy psychologicznej wspierającej proces readaptacji,
 - terapii, w tym terapii uzależnień,
 - pomocy finansowej mającej na celu wzmocnienie motywacji w okresie realizacji programu.
- aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych zagrożonych eksmisją i bezdomnością,
- udzielanie pomocy w rozwiązywaniu problemów rodzinnych, ponowne nawiązywanie zerwanych stosunków rodzinnych oraz powrót do rodziny,
- udzielanie pomocy prawnej, doradztwa w sprawach lokalowych, meldunkowych, uzyskiwaniu orzecznictwa o stopniu niepełnosprawności,

- pomoc w zagospodarowaniu przy dążeniu osób bezdomnych do usamodzielniania się, w poszukiwaniu różnych form zatrudnienia,
- aktywizacja poprzez Klub Integracji Społecznej.

VII. Przewidywane efekty

1. przezwyciężenie trudnej sytuacji osób zagrożonych bezdomnością, poprzez działania wspierające osoby i rodziny w miejscu ich zamieszkania, w ramach lokalnego systemu wsparcia społecznego w zakresie zatrudnienia, dostępu do lokalu mieszkalnego, terapii rodzinnej, leczenia uzależnień i innych,
2. osłona socjalna poprzez zabezpieczenie podstawowych potrzeb życiowych: posiłku, ubrania, noclegu, leczenia,
3. reintegracja osób bezdomnych w środowisku zamieszkania lub w wybranym przez nie miejscu.

VIII. Podmioty realizujące program /zasoby instytucjonalne

1. Burmistrz Miasta,
2. Rada Miasta,
3. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
4. Powiatowy Urząd Pracy,
5. Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
6. organizacje pozarządowe i inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego,
7. Kościół oraz związki wyznaniowe.

IX. Źródła finansowania programu

1. budżet miasta,
2. budżet państwa,
3. państwowe fundusze celowe,

4. budżety organizacji pozarządowych,
5. inne źródła (np. darowizny, dotacje z programów)

X. Monitoring i ewaluacja

Monitoring i ewaluacja poprzez zbieranie, analizę i interpretację danych, mają na celu ocenę wartości Programu.

Ma to znaczenie zarówno dla podmiotów realizujących Program, które sprawdzają w ten sposób efektywność swoich działań i skuteczność przyjętych założeń, jak i dla sponsorów, którzy oczekują informacji o sposobie wydatkowanych pieniędzy.

Załącznik Nr 1

INDYWIDUALNY PROGRAM WYCHODZENIA Z BEZDOMNOŚCI OPRACOWANY PRZEZ MIEJSKI OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W KĘTRZYNI

I. Cele programu

1. Przeciwdziałanie bezdomności poprzez stworzenie systemu umożliwiającego prowadzenie normalnego życia, doprowadzenie do pełnej integracji ze środowiskiem społecznym.
2. Zapewnienie osobom zagrożonym bezdomnością oraz bezdomnym bezpieczeństwa socjalnego (profilaktyka i osłona socjalna) oraz warunków do pełnienia właściwych, społecznie użytecznych ról i funkcji społeczno-zawodowych.
3. Wspieranie i promocja innowacyjnych rozwiązań w zakresie zapobiegania bezdomności, przeciwdziałania jej skutkom – współpraca z organizacjami pozarządowymi.

II. Adresaci programu

Adresatem programu jest osoba bezdomna w rozumieniu art. 6 pkt 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2004 r. Nr 64 poz. 593), tj. osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowana na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych, a także osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania.

III. Założenia programu

Działania skierowane do osób bezdomnych muszą być poprzedzone dokładną identyfikacją każdego przypadku, gdyż tylko wówczas warunkują one znalezienie właściwych dróg oddziaływania i rzeczywistego przezwyciężenia problemu.

Konieczne jest ustalenie:

1. rodzaju bezdomności:
 - całkowita – dana osoba rzeczywiście nie ma gdzie mieszkać,
 - dana osoba mieszka gdzieś (w lokalu mieszkalnym) tymczasowo, ale nie mając swojego miejsca zamieszkania często musi zmieniać miejsce pobytu bez możliwości pozostania gdziekolwiek na dłużej,
 - sytuacyjna – dana osoba ma mieszkanie, ale z jakichś powodów nie może lub nie chce tam przebywać; należy określić czas trwania tej sytuacji.
2. przyczyny powstania bezdomności:
 - problemy zdrowotne (niepełnosprawność),
 - problemy społeczne (sieroctwo naturalne i społeczne),
 - brak środków na zaspokojenie potrzeb życiowych,
 - problemy psychologiczne, w tym zwłaszcza silny, długotrwały stres, całkowita destabilizacja życiowa, negatywne wzorce przystosowania,
 - kontakty i związki ze środowiskiem zdemoralizowanym, często przestępczym oraz zerwane więzi rodzinne,
 - bezrobocie,
 - patologizacja i kryminalizacja życia.
3. diagnozy zasobów, czyli tych wszystkich elementów, które mogą przyczynić się do wyjścia z bezdomności:
 - poszukiwania stałych i okresowych miejsc zamieszkania,
 - możliwości odzyskania i powrotu do danego miejsca zamieszkania,
 - powiązania rodzinne, więzi i kontakty, które mogłyby zapewnić choćby względną stabilizację sytuacji mieszkaniowej.

IV. Etapy wychodzenia z bezdomności

Etap I – profilaktyka bezdomności

Ośrodek realizuje działania profilaktyczne poprzez współpracę z różnymi instytucjami.

Etap II – wychodzenie z bezdomności

Podejmowanie działań zmierzających w kierunku uzyskania dla podopiecznych samodzielnych mieszkań, dotyczy tylko tych osób, których ostatnim miejscem zameldowania była Gmina Miejska Kętrzyn.

Instytucje i organizacje pozarządowe, które wpiszą się w realizację programu, zobowiązane są do podejmowania działań w celu:

- 1) zapewnienia podopiecznym bezpieczeństwa ekonomicznego pozwalającego na utrzymanie mieszkania i siebie,
- 2) zapewnienie stałego nadzoru i opieki nad przebiegiem samodzielnej egzystencji podopiecznych, udzielanie wsparcia poprzez różne formy świadczenia usług pomocowych w zakresie poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, socjalnego i prawnego,
- 3) współpracy z KTBS i SM „PIONIER” w celu znalezienia możliwości pozyskania taniego mieszkania dla podopiecznych,
- 4) poszukiwania partnerów współfinansujących realizację I etapu programu usamodzielniania i readaptacji realizowanych w mieszkaniach przejściowych.

Gmina Miejska Kętrzyn, w miarę istniejących możliwości zobowiązuje się:

- do utworzenia noclegowni lub grupowego mieszkania chronionego dla 5-6 bezdomnych,
 - o kryteria kwalifikacji osób do mieszkań grupowych będą uwzględniały sytuację rodzinną i materialną, umiejętność samoobsługi oraz dobre rokowania na osiągnięcie właściwej umiejętności funkcjonowania

społecznego, które zrealizowały „Indywidualny Program Wychodzenia z Bezdomności” opracowany przez Ośrodek.

Działania, do których zobowiązuje się Gmina wymagają kontynuacji projektów, których realizacja została rozpoczęta i wymagają finansowania kosztów utrzymania standardu mieszkania chronionego.

V. Partnerzy i realizatorzy programu

1. Gmina Miejska Kętrzyn
2. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
3. Kętrzyńskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego
4. Spółdzielnia Mieszkaniowa Lokatorsko-Własnościowa „PIONIER”
5. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w Warszawie
6. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
7. Komenda Powiatowa Policji
8. Polski Czerwony Krzyż
9. Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki w Olsztynie
10. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
11. Kościoły, związki wyznaniowe
12. Instytucje i organizacje pozarządowe

VI. Zasoby

- Poradnia Zdrowia Psychicznego,
- Poradnia Leczenia Uzależnień,
- Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Referent ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie przy Urzędzie Miasta,
- stołówka MOPS.

VII. Przewidywane efekty programu

1. stworzenie kompleksowego systemu rozwiązywania problemu bezdomności dla osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych;
2. ograniczenie zjawiska bezdomności oraz marginalizacji życia;
3. przywrócenie społeczeństwu pełnowartościowej jednostki;
4. zmniejszenie marginesu patologii społecznej oraz biorców usług pomocy społecznej;
5. ograniczenie zjawiska przestępczości;
6. zmiana stereotypów społecznych pod kątem tolerancji na inność i niepełnosprawność;
7. upodmiotowienie osób bezdomnych poprzez stworzenie szansy na życie godne i kreatywne;
8. integracja środowiska lokalnego pod kątem nowoczesnego rozwiązywania problemów z zakresu pomocy społecznej;
9. tworzenie pozytywnego klimatu dla partnerskiej współpracy wszystkich podmiotów zaangażowanych w świadczenie usług z zakresu pomocy społecznej, do poszukiwania nowatorskich, kompleksowych i systemowych rozwiązań z tego zakresu.

- i) pomoc w rozwiązywaniu problemów rodzinnych
- j) pomoc w rozwiązywaniu problemów mieszkaniowych
- wykaz partnerów w realizacji zadań (indywidualne osoby, instytucje i organizacje):
- harmonogram działań podejmowanych przez Panią/Pana
Zadanie
- Termin

.....
podpis pracownika socjalnego

.....
data i podpis osoby bezdomnej

